1.4. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ВЕРХОВНИЙ СУД ПІДТВЕРДИВ ПРАВО ОСОБИ НА ЗАХИСТ СВОГО ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ВІД ПРОТИПРАВНИХ ПОСЯГАНЬ[1]

Верховний Суд (Касаційний кримінальний суд)

Реферат. Постанову Верховного Суду, ухвалену колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду 26 квітня 2018 року (повний текст у Єдиному державному реєстрі судових рішень, № 73758539), реферовано за повідомленням, оприлюдненим на офіційній сторінці Суду у Facebook і на його вебсайті. Суд розглянув касаційні скарги захисника та прокурора на вирок суду першої інстанції та ухвалу суду апеляційної інстанції щодо К., засудженого за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони (ст. 118 КК України). Правову позицію побудовано на конституційних гарантіях: кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань, а проникнення до житла чи іншого володіння особи, огляд або обшук у ньому допускаються лише за вмотивованим рішенням суду (ст. 27, 30 Конституції України). Суд нагадав, що необхідною обороною визнаються дії, вчинені для захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, іншої особи, суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної й достатньої в конкретній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання (ч. 1 ст. 36 КК України). Вирішальним стало положення ч. 5 ст. 36 КК: у разі нападу озброєної особи, нападу групи осіб або протиправного насильницького вторгнення в житло чи інше приміщення шкода, заподіяна нападнику, не обмежена жодними межами, аж до позбавлення його життя. Оскільки, за встановленим у вироку, підсудний наніс удар ножем потерпілій В., захищаючись від незаконного проникнення до свого житла та нападу з боку М. і В., що створювало реальну загрозу його життю та здоров'ю, Верховний Суд скасував вирок і ухвалу та закрив кримінальне провадження у зв'язку з відсутністю в діянні складу злочину. Позиція важлива для адвокатів, прокурорів і суддів під час кваліфікації дій особи, яка захищала житло, а також для судових експертів-психологів, яких у провадженнях про необхідну оборону залучають до оцінювання психічного стану особи, що оборонялася.

Ключові слова: необхідна оборона, перевищення меж необхідної оборони, недоторканність житла, право на захист життя і здоров'я, Верховний Суд, Касаційний кримінальний суд, закриття кримінального провадження, відсутність складу злочину, стаття 36 КК України.

The Supreme Court Upheld a Person's Right to Defend Their Life and Health Against Unlawful Attacks

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud).

Abstract. This summary concerns the ruling adopted on 26 April 2018 by a panel of the Second Judicial Chamber of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court of Ukraine (Unified State Register of Court Decisions, No. 73758539) and is based on the Court's official announcement. The Court considered cassation appeals by the defence counsel and the prosecutor against the first-instance judgment and the appellate ruling in the case of K., who had been convicted of intentional homicide com-

mitted in excess of the limits of necessary defence (Article 118 of the Criminal Code of Ukraine). The Court relied on the constitutional guarantees that everyone may protect their own life and health and those of others against unlawful encroachments, and that a home may be entered or searched only on the basis of a reasoned court decision. It recalled that necessary defence covers actions taken to protect legally protected rights and interests by causing the attacker harm that is necessary and sufficient to avert or stop the attack immediately (Article 36(1) of the Criminal Code). Decisive weight was given to Article 36(5): where the attacker is armed, where a group attacks, or where there is an unlawful violent intrusion into a dwelling or other premises, the harm inflicted on the attacker is not limited, up to deprivation of life. Since the trial court had itself established that the defendant stabbed the victim while defending himself against an unlawful intrusion into his home and an attack by two persons, which posed a real threat to his life and health, the Supreme Court quashed the judgment and the ruling and closed the proceedings for lack of corpus delicti. The position matters for the legal qualification of home-defence cases and for forensic psychologists involved in such proceedings.

Keywords: necessary defence, excess of necessary defence, inviolability of the home, right to self-defence, Supreme Court of Ukraine, Criminal Cassation Court, closure of criminal proceedings, absence of corpus delicti, Criminal Code of Ukraine.

Першоджерело: *Постанова Верховного Суду (колегія суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду) від 26 квіт. 2018 р.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 31.05.2018.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud). Verkhovnyi sud pidtverdyv pravo osoby na zakhyst svoho zhyttia i zdorovia vid protypravnykh posiahan [The Supreme Court Upheld a Person's Right to Defend Their Life and Health Against Unlawful Attacks] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. Vol. 4, No. 2 (20). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/834-verkhovnij-sud-pidtverdiv-pravo-osobi-na-zakhist-svogo-zhittya-i-zdorov-ya-vid-protipravnikh-posyagan (onovlena versiia vid 02.02.2020). [in Ukrainian].

2. Postanova Verkhovnoho Sudu (kolehiia suddiv Druhoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu) vid 26 kvit. 2018 r. [Ruling of the Supreme Court (Panel of Judges of the Second Judicial Chamber of the Criminal Cassation Court) of 26 April 2018]. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/73758539 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].